

Kontroll med strømprisene

Høsten og vinteren 2021/22 har vist oss markedets utilstrekkelighet når det gjelder strømprisene. Skyhøye kostnader, langt utover det vi har sett tidligere, har rammet hardt – og som vanlig er det dem med svakest økonomi det går verst utover.

SV har i forhandlinger med regjeringen kommet et godt stykke på vei i retning av å bedre situasjonen, uten at vi skal si at problemene er løst.

I store trekk har SV sikret:

- at støtten utover en basis på 70 øre per kilowatttime øker
- at støtten også går til borettslag med fellesmålt strøm
- at nye nettleieordninger utsettes
- at bostøtten utvides slik at 50 000 nye mottakere kommer inn under ordningen
- at sosialhjelpsstøtten økes med 200 millioner kroner

Dette er kortsiktige tiltak og helt avgjørende i en vanskelig situasjon. Det viser også at SV utenfor regjering og i forhandlinger utgjør en forskjell, og at særlig svakere familier og enkeltpersoner skjermes.

Langsiktighet

På den andre siden er dette på ingen måte nok. En gjennomtenkning av hele systemet der samfunnet tar tilbake kontrollen er nødvendig.

Staten og det offentlige for øvrig, samt noen private selskaper har, gjennom sine eierskap til kraftselskapene det siste året tatt inn enorme ekstraintekter på energi. Dette gjelder både fra brukere i Norge og på eksport. Svært mange av vannkraftverkene i Norge har nedbetalte anlegg og driver svært lønnsomt. Dette skaper et skille mellom brukerne og produsentene av

energi som bidrar til å undergrave tilliten til kraftforvaltningen spesielt, og til myndighetene generelt. Dette vil også kunne skade overgangen til et fossilfritt samfunn.

Utgangspunktet er at norske kraftverk har en svært lav produksjonspris per kilowatttime – kun 11 øre (Konsesjonskraftprisen for 2022, OED). At selskapene skal ha inntekter utover dette til oppgradering, service etc. er å forvente – men de prisene vi har sett høsten 2021/22 er skyhøyt over. Skal slike priser fortsette framover, er billig og fornybar norsk kraft en saga blott og vi mister både konkurransefortrinn og velferd i et kaldt vinterland.

Vi må derfor gripe inn i markedet og endre det fullstendige frislippet vi har sett de senere år. For vanlige strømkunder og industri er forutsigbarhet og rimelighet viktig. På samme måte som vann og avløp, er strøm og energi avgjørende samfunnsmessig infrastruktur som ikke passer i et sterkt svingende privat marked.

Det kommer en endring i energiloven. Der vil SV arbeide for at:

- Kraftpolitikken utformes slik at den bidrar til å nå klimamålene
- Prisene overfor vanlige folk blir rimelige og forutsigbare
- Det ikke brukes mer strøm enn nødvendig
- Fornybar kraft skal være en konkurransefordel for norsk industri

Det finnes noen konkrete løsninger som SV peker på:

- Strømsalgsselskapene må bort. Det blir for mye kaos, kortvarige og uklare kontrakter. Når en i tillegg nesten ikke får snakket med kundeavdelingene blir dette helt håpløst. SV foreslår som alternativ en statlig samlende ordning, «Statsstrøm», med langsiktige og oversiktlige kontrakter.
- Luksusstrøm skal være dyrere enn normalforbruk – et toprissystem må utredes
- De nye nett-tariffene innføres ikke, men ny nettutbygging må balanseres mot en god energieffektivisering
- Videre foreslås et utjevningsfond eller sikringsfond som kan ta toppene. Spekulasjon i kraftpriser fjernes
- Dersom sokkelen skal elektrifiseres, må det primært skje ved bruk av flytende havvind og ikke med strøm fra land
- Økt kraftproduksjon skal i større grad prioriteres til bestemte formål som utvikling av grønn industri

- Eksport av kraft til utlandet via kabler må reguleres ut fra forsyningshensyn og strømpris i Norge. Nye utenlandskabler bygges ikke, og eksisterende avtaler reforhandles.
- Vi går mot deltakelse i EUs energiunion og Acer, og vil ta EUs tredje energimarkedspakke ut av EØS-avtalen
- Vindkraft, både etablert kraft på land og ny havvind må inn i et system der offentlig eierskap står sterkt. Hjemkjøpsordninger som vi alt har innen vannkraften må forsvares, og alle forsøk på privatisering avvises. Slike ordninger må også på plass i vindsektoren og all annen kraftproduksjon. Særlig gjelder dette de store selskapene.
- I det grønne skiftet selve produksjonen og tilgjengeligheten av elektrisk energi opp, noe som kan skje gjennom å se på forbruket, økt energiøkonomisering av næringsbygg og boliger og ny lokal produksjon av kraft. Solkraft blir helt sentralt og må få en mye bedre status i satsingene fremover.

Bergen SV mener at venstresiden har mye å tilby når det gjelder reguleringen av markedet for kraft. Pris- og mengdereguleringer har skjedd i mange sammenhenger tidligere, som i utbyggingen av norsk vannkraft og organiseringen av denne kraftproduksjonen. Vi må tilbake til denne måten å tenke på for å få bukt med dagens problemer.